

EKF Pécs – mérleg ECC Pécs – Assessment

A KODÁLY KONFERENCIA- ÉS KONCERTKÖZPONT BEMUTATÁSA ELÉ
TO THE PRESENTATION OF KODÁLY CONFERENCE AND CONCERT CENTRE

Szöveg / text: SZEGŐ GYÖRGY Fotók / photos: BUJNOVSZKY TAMÁS/LOMO

Az Európai Kulturális Főváros Pécs 2010 megvalósulását nem lehet egyetlen séma mentén értékelni. Egyik lehet a kultúra-fogyasztó állampolgár ítélete – ahol össze kell vetnünk a programokat, a létrehozott/megmaradó értékeket a ráfordításokkal, de a projekt lehetőségeivel is, óhatatlanul Graz, Linz vagy Essen példáival. Egy másik verdict szempontjait az építészeti szaksajtó funkciója diktálja – ilyen értékelésre vállalkoztak korábbi kritikáink, és ehhez itt a Kodály koncertpalota recenzióját jegyző szerzőnk és alább magam is vissza fogunk térti. Az új létesítmények mérete és minősége a jövőben is kihívás lesz Pécsen.

Az összegzés élére a befogadói elémény mellett a térség emelkedését pozitívan befolyásoló utóhasznos súlyponti rendezvények/házak számbavétele is odakívánkozik. Nevezetesen: az év második felében megvalósult nagy kiállítások, a Magyarok a Bauhausban (I. MÉ 2010/5, ez továbbutazott a Berlini Bauhaus-archívumba), A Nyolcak a JPM megújult Modern Magyar Képtárában, a „hazatérő” Gyugyi Zsolnay-gyűjtemény mesés tárata a felújított Sikorsky házban, A vízszámos művészletek pécsi mesterei sorozatban Bencsik, Pincehelyi vagy Gellér B. István életmű-tárlatai a Zsolnay Negyed új és a Pécsi Galéria régi terében, utóbbiak és mesterük, Lantos Ferenc monográfiái, a 12 év dél-dunántúli építészete a Csontváry Múzeumban (I. MÉ 2010/6), az El/Away kontroll-léte a Nádor romkávézóban, építészeti-urbanistikai programok sora a Pollack Karon, a bulgáriai ikonok vagy ravennai mozaik(másolat)ok kiállításai, a Tudásközpont palotája (I. MÉ 2010/5), számos rangos és/vagy

populáris zenei, színházi, filmes és utcai művészeti esemény, részben az ezekhez (is) átalakított/megújított régi-új Széchenyi-tér. (Itt nem soroltam fel a Munkácsy trilógiát, amit 80 ezren látottak és ami mellett a Bauhaus-tárlat 15 ezres nézőszáma beszédes adat...) De nem mellesleg, az ókeresztény sírkamrák falképei és az új múzeum most tehet szert a mélton kijáró világírra. A varázslatos Székesegyház-koncertek, a Pécs Cantat nemzetközi kórusfesztivál után, zenei csúcsként-fináléként a Kodály Központ épülete és első koncertjei zárták a „leg”-ek sorát. Mivel a dolgok (eufémikusan szólva) „kissé késték”, a messziről ideutazók végre az új (egyelőre ideiglenesen átadott) autópályán is érkezhettek. Végül a pécsiek lokálpatriota önuralmának hála, a választások kampányzártával a város és Magyarország elkerülte az EKF-botránnyt.

Ha a lehetőségeket is a fenti sikeres mérleg mellé rendelem, a hiány nem tagadható. Emelékezni kell arra, hogy kívülállóként nem is

értettük, mi történik a kulisszák mögött. Miért halogatják a döntéseket, miért változnak a vezérmotívumok és a kulcsemberek, miért nem valósul meg több nagy projekt? Most, hogy a Kalligram kiadta Somlyódy Nóna A Balkán kapuja? című kötetét – féltő-tanulságos kérdőjellel a címben –, sokan, akik végig szurkoltunk a városnak, elképedve kapkodnunk levegő után... A helyi értelmezés pályázati programjából idézek: „Ha azt akarjuk, hogy egy hanyatló városba töke települjön, képzett munkaerő vándoroljon, s ne költözzenek el a fiatalok, akkor érdekesebbé, élettes telibbé, egyedibbé kell változtatnunk városunkat ...” Azután a civileket és a vágyaikat megszólaltató pécsi értelmezést a politika férfieltette. Pedig adott volt a helyi vezetők előtt a jó példa. Wolfgang Lorenz, az EKF Graz 2003 intendánsa pl. így fogalmazott: „Egy kulturális főváros nem egyszerűen hely, ahol egy évig jelen van a művészettel, hanem olyan toposz, amely európai kulturális

értéktöbbletet állít elő.” Azaz, ott tudásgazdaságról beszéltek. Nem is állt le a város 2003 után, tavaly EU-s pályázatot fogalmaztak „Graz a Design fővárosa” néven, s ehhez – a múlt évtized alapján elmondható – minden meg is tettek. Az egykori császári hivatalnokok álmosságudjai városa a kortárs fellegvára lett, eközben régi és új építészete/szellege összenőtt.

Graz rangos Johanneumában egy éve – saját gyűjteményük bázisán! – megrendezték a remek Akzent Ungarn kiállítást, ahol az elmúlt 40 év kortárs pécsi vizuális kultúrája erősebben jelent meg, mint eddig itthon bárhol. Jobb híján elkerhettük volna... Pécsen bizony most lesz igazán szükség az értelmezés friss tehetségére, mert az EU a válságban tényleg a Balkán felé tájékozódik. Helmut Schmidt német ex-kancellár szinte a „Pécs-szituáció” geopolitika feletti magyarázatát adta a december 16-i Die Zeitben: „Nem látnoki idealizmus, hanem önnön stratégiai érdekünk, hogy megőrizzük az Európai Uniót és ezzel az európai civilizációt... Hosszú távon Németország komoly felelősséget vállal abban, hogy az európai államok egy gazdaságilag cselekvőképes szövetségévé nőjenek össze...” Horvát- és Törökország bevonása épp erre mutat. Igen, Magyarország EU-s elnöksége alatt fog elválni, hogy az EU most formálódó Duna-stratégiajában elő tudjuk-e segíteni a fenti bölcs iránymutatás meghallgatását. Ebben a magyar építészekre is felelős szerep vár.

Amikor a Kodály Központ avatásán vagy 500-an megszólaltatták a névadó Psalmsus Hungaricus-át, éreztem, sokan küzdünk könnyen inkkel, mert ott és akkor Schmidt reménybeli Európai Uniójának zsoltárát is hallhattuk. Még a koncert előtt Kézdy György elmondta Csorba Győző versét, sorait nem csak az új épülethez vo-

natkoztattuk, az amolyan pécsi EU-s kulturális himnuszként is szólt:

*„Így szabálytalanul szabályos.
A kis káosz nagy geometria.
Görbe ágak közt görbe szél,
örvény a lélek mélyein,
alvás, evés, szeretkezés,
henyélés, munka: ködgomoly,
nyúló, forgó, magába botló,
hunyászkodó, erőszakos,
földön fekvő, ágaskodó,
s minden együtt: ritmus, rend, zene.”*

(Csorba Győző: Ritmus, rend, zene. Részlet)

The realization of the European Cultural Capital Pécs 2010 project should not be assessed within one single scheme. On the one hand it could be evaluated in terms of judgements by culture-consuming citizens – this is where we should compare programmes, the created/sustaining values with costs and expenses, but also with the chances of the project and the examples of Graz, Linz or Essen. Viewpoints for another verdict are defined by architectural press – this kind of evaluation was made by our earlier review as well as by the author of the present article on Kodály concert palace and by myself. Besides the experience of recipients we are also to assess post-utilized vital institutions positively influencing the region. Namely the following large-scale exhibitions realized in the latter half of the year: Hungarians in the Bauhaus (see MÉ 2010/5, which continued its journey to the Berlin-based archives), The Eight in the facelifted Modern Hungarian Gallery of JPM, the fabulous exhibition of the „repatriated” Gyugyi Zsolnay collection in the modernized Sikorsky house, the oeuvres of Pincehelyi or István Gellér B. in the series titled The Masters of Visual Arts in Pécs in the new venues of Zsolnay District and the old ones of Pécs Gallery, the monographies of the latter and their masters, Ferenc Lantos, the 12 Years of Architecture in Southern Transdanubia in Csontváry Museum (see MÉ 2010/6), the control-events by El/Away in Nádor ruin café, the series of architectural-urbanistic programmes at Mihály Pollack Faculty, the exhibitions of Bulgarian icons or the replicas of Ravennese mosaics, the palace of the Knowledge Centre (see MÉ 2010/5), a large number of prestigious and/or popular music, theatre, film and street art events, as well as

FOTÓ: HUNGAROFEST ©

the old-new Széchenyi Square remodelled/facelifted partly for these occasions. (Not to speak of Munkácsy's trilogy which attracted 80,000 people or the Bauhaus exhibition with 15,000 visitors, which are expressive data...) And it is also an important fact that the murals of the early Christian burial chambers and their presentation had now the chance of gaining well-deserved worldwide reputation. The fabulous concerts in the Cathedral, the international choir festival Pécs Cantat climaxed in a musical final in the building of Kodály Centre and its first concerts to complete the top list. As everything was a bit beyond schedule (which is an understatement), visitors from distant countries could also use the new motorway inaugurated only temporarily for now. Finally, thanks to the local pride and self-discipline of the citizens the city Hungary escaped the ECC-scandal by the end of the campaign for the elections. If I compare the opportunities with the balance of success described above the deficit is undeniable. We are to remember that being outsiders we did not understand what was going on under the surface. Why were decisions delayed, why had leitmotifs and key figures to be changed, why have not the other large-scale projects been realized at

last? Now when Kalligram published the book titled The Gate of Balkan? by Nóra Somlyódy with a warning-protecting-instructive question mark in the title, many of us, who have kept our fingers crossed for the city are now gasping for breath in amazement... Let me quote from the project description submitted by the local intelligentsia here: „If we want capital and skilled working force to flow into a decaying city and also to prevent young people from moving away from here then we must transform our city into a more interesting, lively and unique place...” Although politics pushed aside civilians and the intellectuals of the city expressing their wish, the exemplary model was a given for the local management. Wolfgang Lorenz, the intendant of ECC Graz 2003 said as follows: „A cultural capital is not only a place where art is present for a year, but a venue producing surplus European cultural value.” This means he was talking about knowledge economy. His town did not stop developing after 2003: last year they submitted an EU project titled „Graz, the capital of Design” and they did their best for this purpose as is proven by the past decade. The sleepy city of former imperial clerks retired by now has evolved into a contemporary citadel of art and design whilst the spirit of

its past and present-day architecture entwined. In the prestigious Johanneum of Graz the gorgeous exhibition titled Akzent Ungarn was organized a year ago on the base of their own collection presenting the visual culture of Pécs of the past 40 years rest in a more representative way than ever in Hungary so far. For want of something better, we could have borrowed it... The fresh talents of intellectuals shall now be badly needed in Pécs as the EU actually orients toward the Balkan region in the present crisis. Helmut Schmidt former German chancellor gave an explanation for almost exactly the „Pécs-situation” type geopolitics on December 16th in Die Zeit: „It is not prophetic idealism but our own strategic interest to preserve the European Union and with this also the European civilization... In the long run Germany takes on serious responsibility to help European states to integrate into an economically able and active alliance...” The inclusion of Croatia and Turkey is actually a proof of this. Yes, it is going to be decided during the EU presidency of Hungary whether we can do about listening to the wise directions referred to above within the framework of the Danube strategy of the EU taking shape just now. Hungarian architects will play a vital role in this.

Itt katarzisra megy ki a játék Where Catharsis is at Stake

KODÁLY KÖZPONT, PÉCS
KODÁLY CENTRE, PÉCS

Építész / architect: FIALOVSZKY TAMÁS, HÖNICH RICHÁRD, KELLER FERENC, SÓLYOM BENEDEK
Szöveg / text: LÁSZLÓ ATTILA Fotók / photos: BUJNOVSZKY TAMÁS

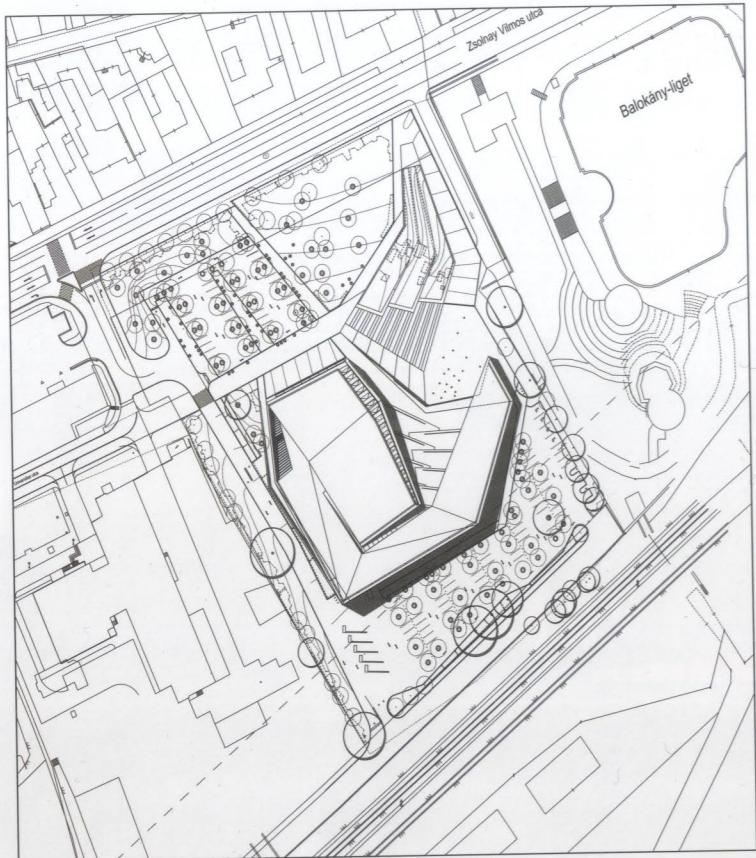
Pécs igazán megérdelemli koncerttermét: Európa Kulturális Fővárosa ugyan csak egy évig lehetett, de 2010 után is az ország egyik legfontosabb kulturális központja marad, ahogyan mindig is az volt. Az, hogy ez az épület a városban létrejöhetett, zenészt is, közösséget is ujjongásra készít.

Az új Kodály Központ hangversenytermeiben lényegében nincsenek derékszögek – ennek oka nyilván az akusztika. Különböző síkok tompaszögekben metszik egymást. Ez következetes formai megoldás-ként tovább folytatódik az épületben, több helyen is, például a tetőn, a homlokzaton, vagy mögötte, a láthatóvá tett „koncertterem-dobozban”, de még az előcsarnok padlózatán is, ahol a könnyedén lejtő síkok a házban felcsendülő muzsika játékosságát idézik. Érdemes volt így indítani a koncepciót, a terem hangzása csodálatos! Maxim Vengerov vezényelt az első nyilvános bejátszó koncerten, majd ezt mondta: „ez a terem az építészet Stradivarija”. A térfoglaláson túl ott vannak még az akusztikai szempontból, speciálisan erre a nézőtérrre tervezett székek is, melyeknek hangelnyelő képessége az emberi test ilyen tulajdonságait imitálja, így

a teltházas, vagy épp üres helyeket is mutató hangversenyen hasonló a hangzás. A koncertterem falain nincs két egyforma burkolati elem – ami ezúttal persze pozitíum –, valamennyi más hangot is ad. Az egyik rétegelt, a másik tömör, alakjuk és a beléjük vésett horonylások is különbözők, a fallal való kapcsolatuk is másképpen van hangolva.

Hogy miért ennyire fontos az akusztikához igazítani egy termet? Mert itt a katarzisra megy ki a játék. A jó utózengés felrepíti a zenét, a lelket, ha pedig túl sok a lecsengés, nem lehet hozzá közel kerülni.

Amikor viszont túl kevés, a hangzás „süket” lesz. A lényeg, hogy ami a jó zenékben kódolva van, átjöhessen a hallgató számára. Ha nem sikerül, oda a felemelő borzongás. Nagyszerű az a gondosság, amivel a tervezők a hangzás színvonalát a koncertterem tervezésének egyik leg-

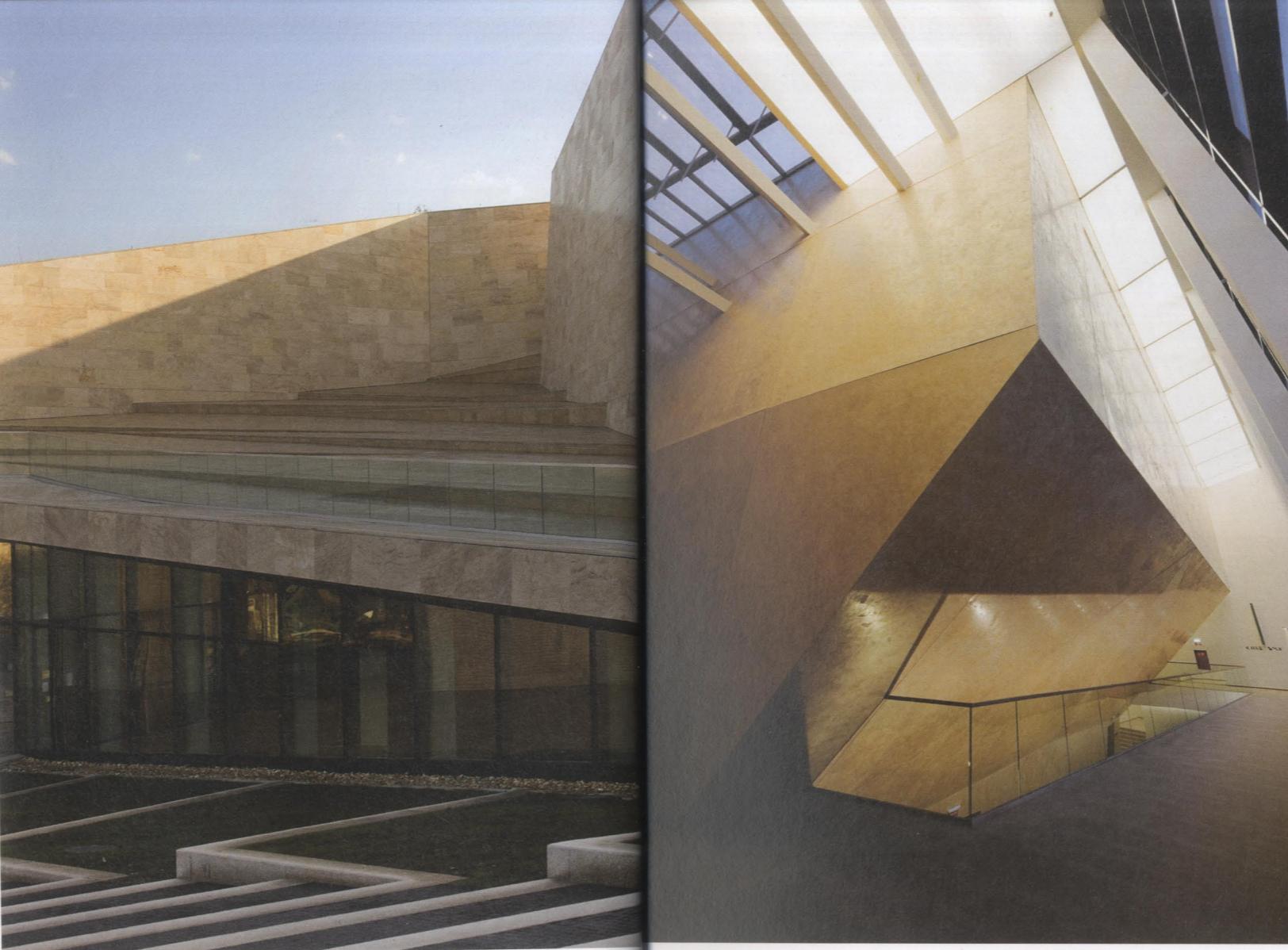

fontosabb szempontjává emelték: így valóban a zene lényege került a középpontba. A hangzást két különböző szoftverrel is tesztelték. Kotschy András akusztikus kivitelező és a dán Anders Cristian Gade akusztikus mérnök modellezte és a világ 100 legjobbnak ítélt koncerttermének paramétereivel vetette össze. Kiderült, hogy csupán apró módosításokra van szükség a kivitelezés során, például a burkolóanyagoknál.

A koncertre járás persze más szempontból is élmény: egy ilyen helyszín a közösségi érintkezés pódiuma. Az előcsarnok, közlekedők, nyitott fedett terek alkalmat adnak a látogatóknak a legkülönfélébb, olykor a hétköznapktól elemelkedő beszélgetésekre is. Pécs ehhez különösen jó helyszín, itt szeretik a koncerteket. A régióban legközelebb Grazban és Zágrábban van ilyen léptékű koncertközpont, okkal feltételezhető, hogy Ausztriából, Szlovákiából, Horvátországból is érkeznek érdeklődők a nívós zenei eseményekre. Az intézmény vonzáskörzete 150 kilométer, ez 2,2 millió lakost jelent a négy országban.

A koncertterembe lépve valósággal megcsap az égerfa borítás baránsvörös színének komoly, elegáns hatása. Ha zenei hasonlattal akarnék élni, azt mondaniám: koncertterem Bb mollban. Színek és hangsínek hasonló élményt tudnak kiváltani, talán a Bb mollnak van ilyen meleg tónusa. A piros székek több helyen szándékosan különböző árnyalatúak, így megtörik a kárpit bordó monotoníája, annakidején ez volt a szándéka a MÜPA tervezőjének is néhány nyírfa burkolóelem színezésével.

A terem mérete ideálisnak mondható, nem gigantikus, de nagy koncertekre alkalmas, 999 fő a befogadó képessége. Az itt megszólaló hangversenyek mellett a jövőben számos olyan előadás is lesz – jazz, world music, könnyűzenei koncertek –, ahol a megfelelő hatás miatt szükséges a teremhangosítás. A jelenleg telepített Turbo Sound hangfal szisztemája alkalmas a színvonalas hangosításra, persze sok műlik azon, hogy a hangmérnökök milyen érzékkal tudják majd kezelnü a most alapjáraton kb. 2.0-2.2 sec. lecsengést. Lárnak, hogy függ-

nek össze a dolgok: az épület a Balokány Liget területén van, a Tetye patak ból ide áramló víz miatt az eredetileg tervezett hosszabb cölöpökre kellett állítani, ami megrágitotta a kivitelezést. Emiatt két kompromisszumot is kellett kötni: egyelőre elmaradt a hangelnyelő függönyös felszerelése a nagyterem nézőtér mögötti részén és a videó stúdió létrehozása. A pódium mögötti függönyök felszerelése most is lehetséges olyan koncerteknél, ahol erre a csillapításra szükség van.

A Kodály Központ elnevezése: Konferencia- és Koncertközpont. Üzleti szempontból a konferencia-funkció elsőrendű. A hangversenyek várhatóan nem minden lesznek nyereségesek, a szimbiozis jó megoldás lehet a ház működtetésének, anyagi hátterének részbeni biztosításához. A tervezők nagyvonalú megoldásokban gondolkodtak: a nézőtér egy része lesüllyeszthető és a széksorok behúzásával nagy területű sík padlószint alakítható ki. Ez konferenciákon hasznos, de akár bálokat is lehet majd itt rendezni. A 11.500 m²-nyi beépített területen egyfajta „ház a házban” megoldás született. Innen 100 méterre van a vasút, közel a 6-os út, ezzel együtt meg kellett oldani a tökéletes hangszigetelést. Cölöprendszer, talp, dupla padozaton álló nagyterem. Puffer folyosó – ami a hangsigetelésben segítség – csak északi irányban nincs, ez viszont közönségforgalmi terület. A pince legalos pontja és a kupola közé beérne egy tizemeletes épület. A koncertre látogatók a házhoz közelvetlenül kapcsolódó, kisszámú parkolóhelyen kívül a közeli Tudás-központnál is parkolhatnak. Az intézmény a Zsolnay Központ 78.000 m²-es együttesének része, így módon egyes funkciókat is megosztottak.

Az épületben van két 300 fő befogadó terem is – az egyik leválasztható fele méretűre –, ezekben kisebb koncerteket, próbákat lehet tartani. A Pannon Szimfonikus Zenekar próbatermére felülről is rálátni egy belső folyosó üvegablakaiból, kellemes fészkeknek tűnik. A modern fénytechnikai rendszer „lefagyás” esetén minden össze 2 mp alatt vált át a tartalék kezelő szervre. A hangstúdió kifejezetten kicsire sikeredett, még akkor is, ha a rögzítés és utómunka helyszínei az Etersound szisztemával összekapcsolhatók. Itt várhatóan különleges színvonalú, egészen egyedi koncertek is elhangzanak majd. Az utómunkák is megérdelik a hangmérnök, zenei rendező, karmester, producer számára fontos, konzultációra alkalmas helyszínt. Ha már a helyszükénél tartunk, az irodai folyosónál is volt olyan érzésem, hogy valamilyen kényszer miatt szűkösebb, mint ami kényelmes lenne.

Zenei árok létrehozása, a zongora süllyesztése a színpad belsejébe, ez minden lehetséges a sokfunkciós teremben, a majdani pécsi illetőségű Angster orgona helye is készen áll. (A szponzor már adott.)

Kezdődhetett volna ez az írás azzal is, hogy az épület hol kapott helyet a városban. Ezt lényegében meghatározta a Zsolnai Központtal és a Tudásközponttal való kapcsolata. A háznak az önmagában karakteres jellege érdekes igazán, környezetének sokféleségére (6-os út, áruház stb.) nem akart igazán ráhangolódni. Jobb is így. A felülről követhető spirál vonalról, melynek középpontja a koncertterem, már sok helyen szó esett. Számonra érdekes analógiát hordoz a forma: magára a koncertre utal, ami viszonylag rövid időben összpontosul, azon belül is olyan pillanatok-

ban, melyek megérintik az embert. A hallgatók felkészülnek, kimosakodnak, felöltöznek, elmennek egy ilyen alkalomra. A zenészek próbálnak, igyekeznek a legjobban előhívni azt, ami a szerző a darabjában kódolva van, végül minden a hangversenyen összegződik. A készülődés a spirál, a koncert a középpont. Egy hangversenyterem jó esetben képes olyan atmoszférát teremteni, ahol a készülődés, várakozás értelmet nyer.

Ezt a pécsi épület nagyon is tudja. Egységes, összefogott, koncentrált. Az előcsarnok derűs, világos, alkalmassá nyitány a nagyterembe való belépéshez. Kívülről is érdekes látni a főút felé eső homlokzat nagy üvegfelületén át a koncertterem „héjának” sokszögű formáját. A főbejárat előtt kialakított szabadtéri színpad szellős megoldása jó ötlet, remélhetőleg inspirálni fog különböző szabad előadásokat. Az épülethez kapcsolódó, külső nyitott fedett térből csak egy viszonylag kis terület épült be, bár ez a funkció nagyon jó szolgálatot tehet a rendezvények szünetében. A ház tetejére lejtő terasz visz fel, ami a közönség számára kellemes pihenő, társalgó hely lehet. Gördeszkásoknak, sportos biciklistáknak is víziótámadhatnak ezzel kapcsolatban, de óvnám őket, mert a mélységtől a lejtő alján csak egy üvegkorlát választ el.

A kivitelező szemmel láthatólag színvonalas munkát végzett, Magyar Építő Zrt.–Arcadom Zrt. konzorcium 1 év és 4 hónap alatt készült el az épülettel, ami igazi salto mortale. Mostantól az lesz a fontos, hogyan lehet jól működtetni. A koncertek és konferenciák arányát nagyjából 50-50%-ra tervezik, utóbbiak rendezésére már most sokan bejelentkeztek. A pécsi Pannon Filharmonikus rezidensként évi 50 koncertet adnak itt. A zenei programokban a klasszikus és más műfajok aránya nagyjából 60-40% körül várható. Kaposváron nőttek fel, gyönyörű emlékek kötnek oda. A színház a város jellegzetes épülete, építésekor az volt az egyik követelmény, hogy legyen nagyobb, mint a pécsi. Sikerült. Ha most koncerttermet akarnának építeni, igyekezniük kell...

Pécs has more than deserved its concert hall: although it could be the European Cultural Capital for just one year, the city remains one of the most important cultural centres of Hungary after 2010 as it has always been. The fact that this building could be built here makes musicians and audience cheer and jubilate.

Actually there are no right angles in the concert hall of the new Kodály Centre, probably due to acoustic reasons. Planes intersect one another at obtuse angles. This consistent formal solution is visible all over the building, e.g. on the roof, the facade, or behind it, in the exposed „concert hall box”, as well as on the flooring of the foyer, where the slightly slanting planes evoke the playfulness of music played in the house. It was well worth launching the concept like this, as the acoustics of the hall is wonderful! Maxim Vengerov conducted the first public playing-in concert, after which he said: „this hall is the Stradivari of architecture”. Beyond spatial formation there are the chairs designed especially for this auditorium with special regard to acoustics as their sound-absorbing faculties imitate the same qualities of the human body so that sounding is just the same with a full house or with vacant seats in the concert hall. There are no identical components in the panelling on the walls of the concert hall – which is of course a positive fact in this case –, and each of them produce a different sound. One of them is layered, the other is solid, whilst the flutings carved into them are also of different design, much in the same way as their relation to the wall reveals a unique tuning. Why is it so important to adjust a room to acoustics? Because catharsis is at stake here. Fine reverberation makes music and our souls fly, but if there is too much of it, music itself is not accessible enough. However, when it is too little, sounding becomes „deaf”. The essence is that whatever is encoded in fine pieces of music should be available to listeners. If it does not work so, we cannot experience the elevating thrill. This kind of meticulous care is welcome, as designers prioritized the standard of acoustics when planning the concert hall. As a result, the very essence of music came into focus. Sounding has

been tested with two different softwares. András Kotschy acoustic executioner and Anders Cristian Gade Danish sound engineer modelled and compared it with the parametres of the top 100 concert halls. It turned out that only minor adjustments were needed whilst construction such as the design of the materials used for panelling.

Going to concerts is an experience also in other respects: concert venues are also the podium of communal interaction. The foyer, the communication units, open and closed spaces are suitable for conversations on various topics, even more sophisticated ones than those of everyday life. Pécs is especially appropriate for this purpose as people love concerts here. In the region it is Graz and Zagreb that have concert centres of this scale, and we are justified to suppose that high-standard events will attract visitors from Austria, Slovenia and Croatia. The circle of its attraction has a radius of 150 kilometres, covering an area inhabited by 2.2 million people in four countries.

On entering the concert hall we are impressed by the serious and elegant spectacle of the brownish reddish alder panelling. To use a simile borrowed from music: it is a concert hall in Bb minor. Colour and tones give us similar impressions. It is probably Bb minor which has such a warm touch. The red seats are deliberately varied in shade to break the monotony of the claret-coloured carpet. The designer of MÜPA (Palace of Arts) had the same motive when choosing the colouring for the birchwood panelling.

The dimensions of the hall are ideal: it is not a gigantic one but suitable for large concerts with a seating capacity of 999 people. Besides concerts to be held here it shall be the venue of a large number of performances – jazz, world music, pop music –, which require room amplification to achieve the appropriate effect. The presently used Turbo Sound hifi system is fine for high-standard amplification, but of course much depends on the sensitivity of sound engineers who would treat the appr. 2.0-2.2 second „idle speed” reverberation. It is amazing to see how things correlate here: the building is in Ba-

lokány Liget and thus had to be built on longer piles than originally planned because of the water coming here from the Tettye spring which made execution more expensive. For this reason two compromises had to be made: the installation of sound-absorbing curtains behind the auditorium of the large auditorium and the video studio was temporarily cancelled. It is possible to use curtains behind the podium now during concerts that require this kind of technology.

Kodály Centre is officially named as a Conference and Concert Hall. Businesswise the conference function is a priority. Concerts are not expected to be always profitable, thus this kind of symbiosis seems to be a fine solution to at least partly secure the financial background of operation and maintenance. Designers have generous ideas in mind: a certain part of the auditorium can be sunk, and by retracting the rows of seats a large expanse of flat flooring can be used. This must be useful when conferences are held here also making it a potential venue for balls. The interior area of 11,500 m² is utilized as a „house within the house”. As the railway is only 100 metres from here and road No. 6 is also near, sound-proofing must be perfect. The large concert hall is seated on a system of piles, plinth and double flooring. It is only to the north where there is no puffer corridor, which makes sound insulation even more effective as this is the area of audience traffic. A ten-storey building could be inserted in between the lowest part of the cellar and the cupola. Visitors to concerts can use the smaller parking lot right next to the house as well as the one by the nearby Knowledge Centre. The institution is part of Zsolnay Centre with an area of 78,000 m² so some of the functions could be shared within the complex among its units.

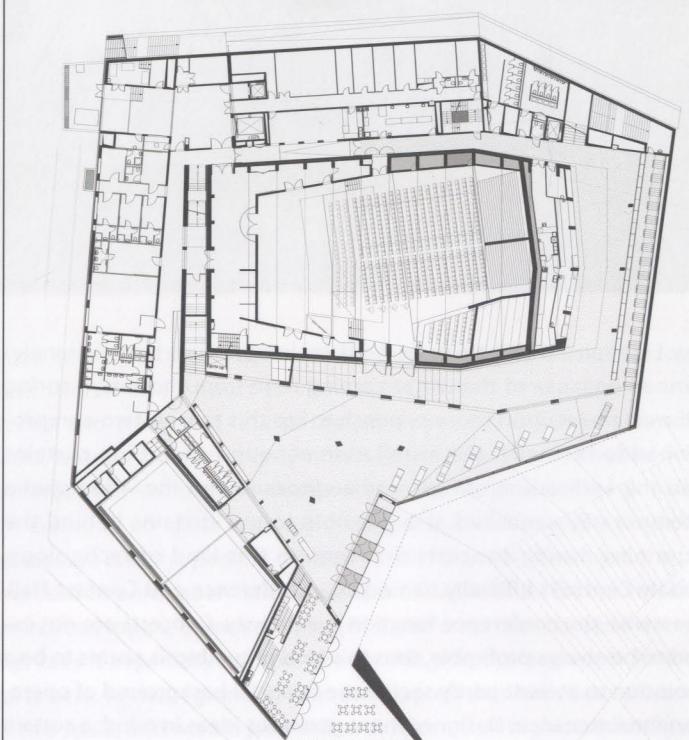
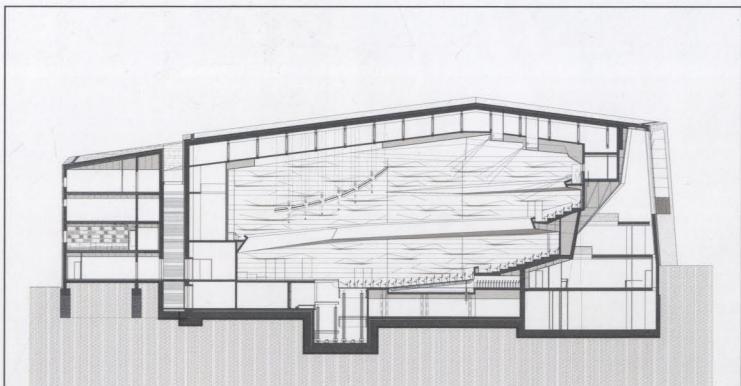
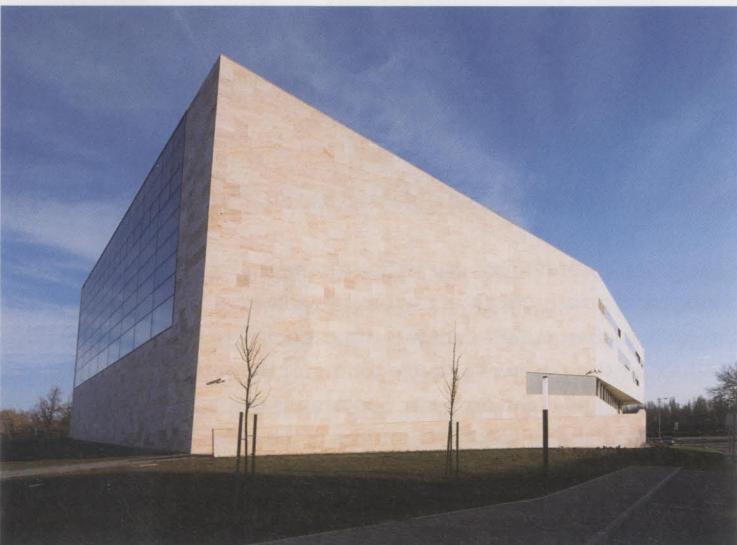
There are also two halls with a seating capacity of 300 people. One of them can be divided into two to be suited for holding minor concerts and rehearsals. One can have a view of the rehearsal room of the Pannon Symphonic Orchestra from above through the glass windows of an interior corridor: it appears quite a cosy nest. In case the modern light technology system „freezes” it only takes 2 seconds to shift for the spare

system. The recording room is definitely small, even if the venues of recording and post-production can be opened with the Etersound system. Uniquely high-standard concerts are expected to be held here. Post-production also deserves suitable rooms for the sound engineer, music director, conductor and producer. Speaking of the lack of space, I have to mention I had the feeling in the corridor of the offices that it is less spacious than it should be, which is probably due to some kind of constraint. In the multi-functional hall it is possible to create an orchestra pit and sink the piano into the stage. Also the place for the would-be Angster organ of Pécs has been prepared.

I could have started this article with the location of the building. This site was basically defined by its relationship with the Zsolnay Centre and the Knowledge Centre. The characteristic design of the house is interesting in itself and it did not actually ambition to get tuned to the versatility of its environment (defined by road No. 6, a department store etc.) It is better this way. The spiral line traceable from above focusses on the concert hall, about which much has already been written. The form carries an analogy interesting for me: it refers to the concert itself, which concentrates within a relatively short time, including moments that move people deep in their heart. Listeners get prepared for this experience, get washed, dress out, and go. Musicians try their best presenting what the composer encoded in the piece of music to be performed, and all this is summarized in the concert itself. Preparation is thus the spiral culminating in the concert as the focus. A concert hall is suitable for creating an atmosphere in which preparation and expectation can have a meaning. The building in Pécs does it very well. It is homogeneous, integral and concentrated. The foyer is cheerful, light, a suitable overture for entry into the large banqueting hall. The polygonal shape of the ‘skin’ of the concert hall is quite an exciting spectacle from the outside through the vast expanse of the glass surface. The airy design of the open-air stage outside the main entrance is a fine idea, and shall hopefully inspire a wide variety of performances. Only a relatively small area has been de-

veloped from the exterior open-closed space joining the building from the outside, but this function may serve very well during the intervals of programmes. A slanting terrace joins the roof of the structure which is a nice place for the audience to relax, refresh themselves and have a chat. Roller skaters, daring bikers may also have visions associated with it but I would warn them as it is only a glass railing that separates us from the depth at the bottom of the slope.

The building contractor – Magyar Építő Zrt.–Arcadom Zrt. group – has apparently done a high-standard job here and the building was completed in 1 year and 4 months which is a genuine salto mortale. From now on the question is how to operate it the most efficiently. The rate of concerts and conferences was estimated appr. 50-50%, and many clients have already registered for the latter. The Pannon Philharmonic Orchestra of Pécs shall give 50 concerts per year as residents. The proportion of music programmes to be organized here is expected to be appr. 60-40% divided between classical and other genres.

Generáltervezés / design: Építész Stúdió Kft.
 Építészek / architects: Fialovszky Tamás, Hónich Richárd,
 Keller Ferenc, Sólyom Benedek
 Építész munkatársak / fellow architects: Menyhárt Gergő,
 M. Guzmics Annamária, Fenes Tamás
 Belsőépítészet / interior design: Rádóczy (f) László, Tolnai Zsolt
 Akusztika / acoustics: Arató-Borsi Éva, Alabárdos Zsuzsa, Nagy László
 Akusztikai konzultens / acoustic consultant:
 Anders Christian Gade (Dánia)
 Zajvédelem / noise prevention: Józsa Gusztáv
 Színpadgépészeti / stage installation: Strack Lőrinc, †Gebei András
 Szerkezet / structure: Becker Gábor, Reisch Richárd, Takács Balázs
 Tartószerkezetek / frame structures: Nagy András, Marót Balázs
 Gépészeti / installations: Mangel Zoárd, Kerék Attila
 Épületvillamoság / electrical engineering: Kun Gábor,
 Komlósi Tibor, Némethi Ferenc
 Környezetrendezés / environment: Mohácsi Sándor, Gyüre Borbála
 Kiviteli terv / construction planning: Mérték Építész Stúdió
 Kivitelező / main contractor: Magyar Építő Zrt.–Arcadom Zrt.